

NAJWIĘKSZE I PIERWSZE PRZYKAZANIE

SŁOWA EWANGELII WEDŁUG ŚWIĘTEGO MATEUSZA (MT 22, 34-40)

Gdy faryzeusze dowiedzieli się, że zamknął usta saduceuszom, zebrali się razem, a jeden z nich, uczony w Prawie, zapytał Go, wystawiając Go na próbę: «Nauczycielu, które przykazanie w Prawie jest największe?» On mu odpowiedział: «Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy».

KOMENTARZ

ww. 34-36 *Gdy faryzeusze dowiedzieli się, że zamknął usta saduceuszom, zebrali się razem, a jeden z nich, uczony w Prawie, zapytał Go, wystawiając Go na próbę: „Nauczycielu, które przykazanie w Prawie jest największe?”*

Po odpowiedzi Jezusa skierowanej do saduceuszy w kwestii zmartwychwstania wiele osób zachwyca się mądrością i mocą nauki Mistrza z Nazaretu. W takiej sytuacji faryzeusze gromadzą się razem, aby w sposób publiczny podchwycić Jezusa na słowie i wykazać błędność Jego nauki. Można tu dostrzec nawiązanie do Ps 2, 2-3: *Królowie ziemi powstają i władcy gromadzą się wraz z nimi przeciw Panu i przeciw Jego Pomazańcowi: „Stargajmy Ich więzy i odrzucimy od siebie Ich pęta!”* Faryzeusze są postrzegani przez lud jako osoby pobożne i wiernie przestrzegające Prawa Mojżeszowego. Jeden spośród nich, uczony w Prawie – znawca Tory Mojżeszowej – zadaje Jezusowi pytanie o największe przykazanie w Prawie, tzn. w pierwszych pięciu księgach Starego Testamentu, które stanowiły fundament religii Izraelitów. Pytanie tego uczonego nie ma jednak na celu poszukiwanie prawdy, lecz jest prowokacją wobec Jezusa. Świadczy o tym sformułowanie w tekście „wystawić na próbę”, „kusić”, które jest także używane w kontekście kuszenia Jezusa na pustyni przez szatana. Pytanie uczonego w Prawie brzmi: „Nauczycielu, które przykazanie w Prawie jest największe?”. Zwraca się on do Jezusa określeniem „nauczycielu” (hebr. *rabbi*), które ma podnieść rangę odpowiedzi Jezusa i w razie błędu podważyć Jego autorytet. W Ewangelii według św. Mateusza tytuł ten najczęściej pojawia się na ustach przeciwników Jezusa podczas polemiki i wrogości. Pytając o przykazania, uczony ma na myśli 613 przykazań na podstawie Tory Mojżeszowej (248 nakazów i 365 zakazów) skrupulatnie przestrzeganych przez gorliwych wyznawców judaizmu. Pragnie, aby Jezus wszedł w dyskusję z różnymi opiniami rabinów dzielącymi przykazania na „wielkie” i „małe” oraz „ciężkie” i „lekkie” i zagubił się w ich kazuistyce. W ten sposób łatwo byłoby podważyć przed ludem autorytet i atrakcyjność Jego nauki. Mimo, że Jezus zna przewrotne serce pytającego, to jednak wchodzi z nim w dialog i udziela swej pełnej Bożej mądrości odpowiedzi.

ww. 37-40 *On mu odpowiedział: „Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy”.*

Jezus w swojej odpowiedzi zestawia dwa przykazania z Księgi Powtórzonego Prawa (Pwt 6, 5) i z Księgi Kapłańskiej (19, 17-18). W sposób oryginalny łączy te dwa teksty, pouczając o ścisłym związku przykazania miłości Boga i przykazania miłości bliźniego.

Pierwszy tekst stał się rdzeniem modlitwy *Szema Izrael*, którą Żydzi modlą się dwa razy każdego dnia: *Śluchaj, Izraelu, Pan jest naszym Bogiem – Panem jedynym. Będziesz miłował Pana, Boga twojego, z całego swego serca, z całej duszy swojej, ze wszystkich swych sił* (Pwt 6, 4-5). Drugi tekst pochodzi z tzw. Kodeksu Świętości, który zawarty jest w Księdze Kapłańskiej: *Nie będziesz żywił w sercu nienawiści do brata. Będziesz upominał bliźniego, aby nie zaciągnąć winy z jego powodu. Nie będziesz szukał pomsty, nie będziesz żywił urazy do synów twego ludu, ale będziesz miłował bliźniego jak siebie samego. Ja jestem Pan!* (Kpł 19, 17-18). Jezus precyzuje, że największym i pierwszym przykazaniem jest przykazanie miłości Boga. Przykazanie to konkretnie jest realizowane poprzez posłuszeństwo woli Bożej i wierne wypełnianie Jego Prawa. Oznacza ono zachowywanie słów Bożych, aby żyć w szczęściu i prawdziwej wolności. Jego znaczenie rozjaśnia wcześniejszy kontekst Księgi Powtórzonego Prawa: *Takie są polecenia, prawa i nakazy, których nauczyć was polecił mi Pan, Bóg wasz, abyście je pełnili w ziemi, do której idziecie, by ją posiąść. Będziesz się bał Pana, Boga swego, zachowując wszystkie Jego nakazy i prawa, które ja tobie rozkazuję wypełniać, tobie, twym synom i wnukom po wszystkie dni życia twego, byś długo mógł żyć. Śluchaj, Izraelu, i pilnie tego przestrzegaj, aby ci się dobrze powodziło i abys się bardzo rozmnożył, jak ci przyrzekł Pan, Bóg ojców twoich, że ci da ziemię opływającą w mleko i miód* (Pwt 6, 1-3). W największym i pierwszym przykazaniu, o którym mówi Jezus, zawarta jest prawda, że Bóg jest Miłością, a człowiek został stworzony po to, aby Go miłować.

Wezwanie do miłości Boga stanowią trzy pierwsze przykazania Dekalogu. Człowiek może wypełniać przykazanie miłości Boga tylko wtedy, gdy odkrywa i doświadcza w swoim życiu, że został przez Boga umiłowany. Jezus poucza, że miłość wobec Boga powinna mieć wymiar całkowity – całym sercem, całą duszą i całym umysłem na wzór Miłości Boga objawionej ludzkości w osobie Jezusa Chrystusa: *Jezus wiedząc, że nadeszła Jego godzina przejścia z tego świata do Ojca, umiłował swych na świecie, do końca ich umiłował* (J 13, 1).

Jako drugie przykazanie Jezus wymienia przykazanie miłości bliźniego, które w sposób konkretny i widzialny weryfikuje miłość do Boga. Prawdę tę dobrze wyraża św. Jan w swoim Pierwszym Liście: *Jeśliby ktoś mówił: „Miłuję Boga”, a brata swego nienawidził, jest kłamcą, albowiem kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi. Takie zaś mamy od Niego przykazanie, aby ten, kto miłuje Boga, miłował też i brata swego* (1 J 4, 20-21). Jezus bardzo ściśle wiąże w swoim nauczaniu przykazanie miłości Boga z przykazaniem miłości bliźniego. Nauka ta łączy się mocno z gorącym wezwaniem Jezusa do miłości braterskiej na Jego wzór: *Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowalem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali* (J 13, 34-35). Ścisłe powiązanie miłości Boga i miłości bliźniego występuje także w dalszym kontekście Ewangelii św. Mateusza – w tekście opisującym Sąd Ostateczny. Stwierdzenie Jezusa: *Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili* (Mt 25, 40), wyraża prawdę o ścisłej relacji Boga i bliźniego. Prawdziwa miłość do Boga weryfikuje się w miłości do drugiego człowieka. Podkreśla to wyraźnie w swej pierwszej encyklice „*Deus caritas est*” papież Benedykt XVI: „Należy tu w końcu przypomnieć w szczególny sposób wielką przypowieść o Sądzie Ostatecznym, w której miłość staje się kryterium oceny decydującym ostatecznie o wartości lub bezwartościowości ludzkiego życia. Jezus identyfikuje się z potrzebującymi: głodnymi, spragnionymi, obcymi, nagimi, chorymi, więźniami (...). Miłość Boga i miłość bliźniego łączą się w jedno: w najmniejszym człowieku spotykamy samego Jezusa, a w Jezusie spotykamy Boga” (punkt 15). Jezus w swojej odpowiedzi poucza, że miłość wobec bliźniego jest uwarunkowana miłością wobec siebie samego – *jak siebie samego*. Człowiek może w pełni kochać Boga

i swego bliźniego, jeśli najpierw kocha siebie samego i doświadcza, że jest umiłowany Miłością czystą i bezinteresowną przez samego Boga.

Poprzez swoją odpowiedź Jezus wskazuje, że dwa przykazania miłości stanowią najważniejszą zasadę interpretacyjną wszystkich przykazań i całego ludzkiego postępowania. Dobrze wyrazi to Apostoł Paweł, który z całą mocą doświadczył dotyku miłości Pana: *Gdybym mówił językami ludzi i aniołów, a miłości bym nie miał, stałbym się jak miedź brzęcząca albo cymbał brząca. Gdybym też miał dar prorokowania i znał wszystkie tajemnice, i posiadał wszelką wiedzę, i wszelką możliwą wiarę, tak iżbym góry przenosił, a miłości bym nie miał, byłbym niczym. I gdybym rozdał na jałmużnę całą majątność moją, a ciało wystawił na spalenie, lecz miłości bym nie miał, nic bym nie zyskał* (1 Kor 13, 1-3).

Swoją odpowiedzią Jezus – Objawiona Miłość – zachęca swoich słuchaczy do praktycznego wchodzenia w relację miłości. *Novum* w nauczaniu Jezusa o miłości stanowi niewątpliwie nakaz miłości nieprzyjaciół umieszczony we wcześniejszym kontekście Ewangelii według św. Mateusza: *Słyszeliście, że powiedziano: Będziesz miłował swego bliźniego, a nieprzyjaciela swego będziesz nienawidził. A Ja wam powiadam: Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują; tak będziecie synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych* (Mt 5, 43-45). Miłość jawi się jako najdoskonalsza i najskuteczniejsza odpowiedź chrześcijanina na wrogość i prześladowania.

Poprzez postawę miłości wobec nieprzyjaciół człowiek jest w stanie przerwać spiralę zła i „zło dobrem zwyciężać” (Rz 12, 21). Realizując ten nakaz, chrześcijanin doświadcza doskonałości, której źródłem jest sam Bóg. Wypełniają się wtedy słowa Jezusa – *Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski* (Mt 5, 48). Miłość Boga do człowieka osiąga swoją kulminację w ofierze Jezusa Chrystusa. Tajemnica krzyża staje się ostatecznym objawieniem miłości Boga. Podkreśla to mocno Ewangelista Jan, utożsamiając godzinę Jezusa z tajemnicą paschalną, w której Jezus „do końca” nas umiłował: *Było to przed Świętem Paschy. Jezus wiedząc, że nadeszła Jego godzina przejścia z tego świata do Ojca, umiłował swych na świecie, do końca ich umiłował* (J 13, 1). To umiłowanie do końca znajduje swoją konkretyzację w ustanowieniu Eucharystii oraz w męce, śmierci i zmartwychwstaniu. Jezus przez swoją ofiarę ukazuje szczyty prawdziwej miłości (gr. *agape*) – *Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich* (J 15, 13). W świetle Jego krzyża wyraźnie widać, że miłość jest całkowitym i bezinteresownym darem dla innych. Jezus mocno podkreśla, że przykazania miłości Boga i bliźniego stanowią fundament dla całego Prawa i Proroków. Innymi słowy tylko przez pryzmat miłości mogą być zrozumiane wszystkie przepisy Prawa i nauczanie Proroków, a także głoszenie Ewangelii.

MEDYTACJA

Tożsamość każdego człowieka jako obrazu i podobieństwa samego Boga może być rozpoznawana dzięki zdolności do miłości Boga i drugiego człowieka. Jest to miłość na wzór Boga, który pierwszy umiłował ludzkość bezinteresowną miłością. Każdy człowiek jest zaproszony do doświadczenia tej miłości. W duchu tej miłości Jezus odpowiada na podchwytliwe pytanie uczonego w Prawie o największe przykazanie. W swojej odpowiedzi Jezus podkreśla, że ludzkie życie nie powinno opierać się tylko na prawnej kazuistyce, lecz na miłości – która pozwala tworzyć trwałą komunie z Bogiem i drugim człowiekiem. Odpowiedź Jezusa – pełna pokory i otwartości wobec pytającego – wskazuje nam na Bożą pedagogię, która wciąż szuka tego, co grzeszne i zagubione. Jezus, przytaczając przykazania miłości Boga i bliźniego, ukazuje, że cała aktywność człowieka powinna być oparta na miłości.

Widzialnym znakiem miłości wobec Boga jest miłość wobec bliźniego. Obie te rzeczywistości są ze sobą nierozzerwalnie powiązane. Wzorem realizacji prawdziwej Miłości jest sam Bóg, który *tak umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne* (J 3, 16). Boża Miłość osiąga swą kulminację w osobie Syna Bożego, który z miłości ofiarowuje swoje życie na krzyżu za każdego człowieka. Każdy z nas jest wezwany do głębokiego doświadczenia tej miłości bezinteresownej, ofiarnej i cierplivej, która ma moc oczyszczania nas z naszych grzechów i słabości. Doświadczenie dotyku Ukrzyżowanej Miłości pozwala człowiekowi na głęboką przemianę wewnętrzną, dając zdolność do życia opartego na realizacji największych Bożych przykazań – miłości Boga i miłości bliźniego. Przykazania te nie są przez Jezusa traktowane jako wymóg prawny i przymus, lecz jako wolna odpowiedź na miłość Ojca. Odpowiedź ta nie może być cząstkowa lub interesowna, lecz powinna być realizowana całym sercem, całą duszą i całym umysłem. Do takiej odpowiedzi jest zaproszony każdy człowiek. Tylko w takiej postawie możemy w pełni stawać się ludźmi i doświadczać w sercu prawdziwego szczęścia i pokoju.

KONTEMPLACJA

Świadectwo św. Marii od Jezusa Ukrzyżowanego, zwanej Małą Arabką, palestyńskiej karmelitanki, beatyfikowanej przez św. Jana Pawła II, a kanonizowanej przez pp. Franciszka:

„Byłam przed Najświętszym Sakramentem w oratorium.

Miałam wielkie pragnienie uczynienia czegoś, by spodobać się Jezusowi.

Powiedziałam Mu: *Panie Jezu, co mam czynić, by Ci się podobać, by Ci służyć?*

Jakiś głos mi odpowiedział: *Służcie bliźniemu, a będziecie Mi służyli.*

Powiedziałam jeszcze: *Panie Jezu, co mam robić, by Cię kochać?*

Głos powiedział: *Miłujcie bliźniego, a będziecie Mnie miłowali.*

Służcie bliźniemu, a będziecie mi służyli; miłujcie bliźniego, a będziecie Mnie miłowali.

Po tym poznam, że miłujecie Mnie prawdziwie.

Miłujmy Miłość

O Miłości, o Miłości, o Miłości!

Miłość nie jest znana,

Miłość nie jest miłowana!...

Miłujmy Miłość, miłujmy Miłość!...

Tylko On, tylko On!...

Św. Maria od Jezusa Ukrzyżowanego (Mała Arabka)

PYTANIA DO DZIELENIA

1. Jakie są najważniejsze wartości, którymi kierujesz się w swoim życiu?
2. W jaki sposób realizujesz przykazanie miłości Boga?
3. Czy doświadczasz trudności w miłowaniu siebie samego? Jakie są te trudności?